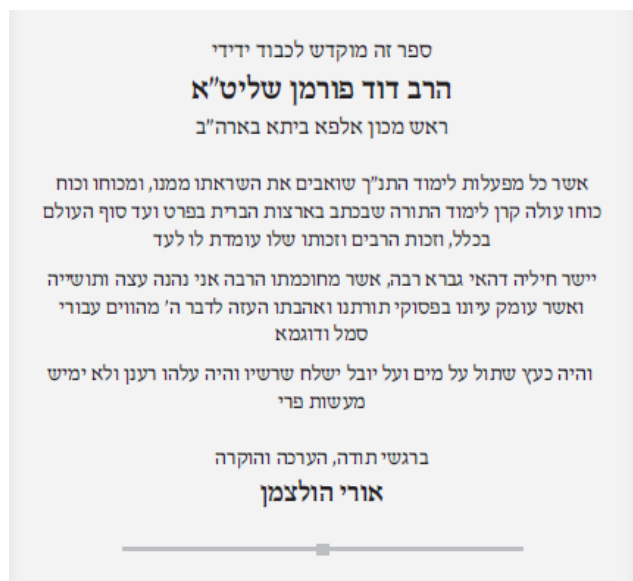

דוגמאות מצולמות מתוך הספר "להתהלך באור החיים" - מאת אורי הולצמן

א. בשער הספר מובאת הקדשה לפרופ' שלמה פורמן, ממנו שאב הולצמן את ההשראה לספרו:

מיהו פרופ' פורמן? מהו מכון "אלפא ביתא"?

המכון מחזיק באתר אינטרנט, שם מוצגים סרטונים על התורה ברוח האקדמיה. שם מוצג פרופ' פורמן בהאי לישנא: "פרופסור עזר באוניברסיטת ג'ונס הופקינס".

ב. במבוא לספר (עמ' 5) הולצמן משווה בין יעקב אבינו ליוסף הצדיק, כאשר לדבריו ליוסף היה את מידת ההשתוות, ולא ליעקב. לדבריו, יוסף העמיד עצמו ביד האלוקים, ולא יעקב. עפ"ל.

אצל יעקב לדוגמא,

כאשר היה בזמן של קושי, ניתן לחוש מתוך הפסוקים את הכאב, את הפחד ואת שברון הלב. אבל יוסף לא; אצלו אנו מוצאים את מידת ההשתוות. בכל המצבים הקיצוניים שעבר, הוא שומר על שלוות נפש אצילית מתמדת. תנועת הנפש הזאת, באה מתוך צורת החיים של יוסף, המעמיד את עצמו בכל רגע נתון בידי של אלוקים לעשות בו כרצונו. בכל מקום ובכל מצב בו הוא נמצא, אומר יוסף לעצמו "כך הוא רצון האלוקים". עם צורת החיים הזו, לכל מקום שמגיע יוסף, ה' נמצא איתו ומצליח בידו.

ג. במבוא (הערה 5) הולצמן קובע כי יוסף הצדיק לא היה נביא, ודלא כמו שהביא האור החיים הקדוש, מהזוה"ק, בפרשת ויחי (מח, ו).

יוסף הצדיק - האדם המגלם את צלם האלוקים הזה - לא היה נביא.

ד. במבוא (עמ' 12) הולצמן מדבר כאחרון הכופרים, כביכול ספר דברים חלוק משאר חומשי התורה, שארבעה החומשים הם דברי ה' וספר דברים אינו דבר ה' אלא הוא דברי משה:

נשים לב, כי בניגוד לשאר החומשים הפותחים בוי"ו החיבור, חומש דברים יש לו פתיחה חדשה - אלה הדברים ללא וי"ו החיבור. להורות, כי הספר הזה חלוק משאר החומשים בנקודה הזאת: כי שאר החומשים הם דבר ה', ואילו חומש דברים הם דברי משה

ה. במבוא (עמ' 15) מדבר הולצמן כעובד עבודה זרה. לפי דבריו חל שינוי במבט התורה, בתחילה יוחסו מעשי האדם לקב"ה שהכל בידי שמים, ובסוף יוחסו מעשי הקב"ה לאדם [שהוא משה]. ומסכם, שהקב"ה והאדם חד הם. עפ"ל:

בסוף חומש בראשית, אפילו על מעשיהם הבחיריים של בני האדם, אומר יוסף לאחיו "הכול בידי שמים" וכי האלוקים עושה את הכול. בסוף חומש דברים התיאור הוא להיפך: את כל האותות והמופתים! מייחס הכתוב למשה - לְכֹל הָאֲתוֹת וְהַמּוֹפְתִּים אֲשֶׁר שָׁלַח ה' לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. היד החזקה והמורא הגדול! שתמיד מייחסים אותם לה' הגדול והנורא, כאן מייחס אותם הכתוב למשה רבינו - וְלִכְלֵל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלִכְלֵל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה! לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל. הפסוקים האלה מתארים את השותפות האמיצה בין האלוקים והאדם, גם בדברים שנראים לכאורה אלוקיים ושמימיים למעלה מדרך הטבע. בסוף ספר דברים, האדם הוא "אחד" עם האלוקים.

ו. בפרשת בראשית (עמ' 22) מנאץ הולצמן שהתורה "עוזבת את נקודת המבט האלוקית", ו"מתארת את הבריאה ממבט גשמי".

לראשונה אנו עוסקים כאן בתאורה של הבריאה מצד עצמה, מנקודת מבטה שלה. דבר זה לכשעצמו יש בו חידוש מרעיש: הלא פרק א תאר את העולם כולו מנקודת מבטו של ה', שהבריאה הגשמית מנוגדת לה. בפרק ב אנו עוזבים את נקודת המבט האלוקית, ופונים לתאר את אותה נקודת מבט נבראת וגשמית, שאך זה הוצגה כמנוגדת למציאות האל! גם בתאור בריאת האדם חל כאן שינוי מרכזי, כאשר התאור כולו מופיע מנקודת מבטו של האדם הנברא. שוב אין האדם מתואר כאן כ"צלם" בלבד, כי אם כישות עצמאית החיה ופועלת, אף כי מתוך שיח עם הבורא.

ז. בפרשת בראשית (עמ' 22) הולצמן פורק עול, ומכריז כי האדם אינו צריך להתבטל לפני הקב"ה, רק "לחיות" לפניו:

תכלית הבריאה אינה התבטלות בפני ה' כי אם חיים לפניו, חיים בגן
עדן אשר נטע ה' מקדם.

ח. בפרשת וירא (עמ' 39) הולצמן מטיל רפש באברהם אע"ה, כאילו לא קיבל את הסתכלות הקב"ה. בתוך הדברים אומר הולצמן שהיתה לאברהם אבינו "גישה חינוכית" שלא על פי דבר ה'. עפ"ל.

דווקא כאן: השוואה זו באה להעמידנו על המתח שבין גישתו החינוכית של אברהם
הלוקח עמו את הנערים, לבין דבר ה' המותיר את הנערים מחוץ להתרחשות העקדה.

ט. בפרשת וירא (עמ' 42) מסיק הולצמן "תובנה" כי העקידה אינה דבר ראוי. עפ"ל. והנה, בעוד עם ישראל קורא קריאת שמע ערב ובוקר, ומכוון ב"בכל נפשך" אפילו נוטל את נפשך – לעומת זאת, הולצמן חוזר על הגידוף שהאנשים אינם צריכים להתבטל לפני ה'. עפ"ל.

כאשר אברהם יורד מן ההר הוא שב אל נעריו והולך עמהם יחדו. אברהם
ירד מן ההר ובידו התובנה העולה מן העקדה, המסקנה היא כי שחיטת הבן אינה דבר
ראוי ואין הקב"ה תובע דברים שכאלו מן האדם¹⁶. התורה מיועדת היא לבני אנוש; היא
מכוונת אל החיים ואל האדם. מטרתה אינה להקריב את החיים ולבטלם מפני ה', כי
אם לעוררם וליצוק בהם חיות נוספת, להאירם באור ה'.

י. בפרשת וישלח (עמ' 65) מדבר הולצמן כלפי יעקב אבינו דברי הדיוטות, כאילו התנהג בחיר האבות לפי שיקולי וכדומה. עפ"ל.

יעקב הבודד, הגולה מבית אביו, הנמלט מפני חרב אחיו, האיש שהתמודד מול
שנאה כבושה בבית חמיו במשך עשרים שנה – ולבסוף, כאשר ברח משם מצא את
עצמו נרדף על ידי חמיו מצד אחד בעוד אחיו ממתין לו בעבר השני, חי מול הגוים
הסובבים אותו בתודעה של גלות ופחד; כפי שעשה בכל ימי חייו, גם כאן תגובתו
היחידה אל מול שונאיו היא בריחה; שתיקה והכנעה, קבלת הדין עד יעבור זעם ואף
ריצוי ופיוס – הן הן הטקטיקות בהן הוא משתמש כאשר הוא נתקל בסכנה מצד אויבים

יא. בפרשת וישב (עמ' 74) הולצמן מטיל גנות בראובן בכור השבטים, בתוך הדברים אומר הולצמן כי ראובן התנהג בגאווה ולא התתחשב באחיו. עפ"ל.

מדוע מעוניין ראובן לזרות מלח על פצעיהם?! מדוע רואה הוא לנכון להזכיר את עמדתו מאז, המתנגדת לרציחת יוסף?! במה מועיל הדבר כעת? נראה, כי בדבריו הללו ישנה הוכחה נוספת לעמדתו של ראובן מול האחים: הוא אינו מרגיש את רגשותיהם, ואינו חווה עמם את התלבטותם ומכאובם, ולאחר התנגדותו למעשיהם בפרשת מכירת יוסף - הנתק הזה הולך ומחריף. עמדתו הינה עמדה של עליונות, עליונות הבאה מכח היותו בכור, עמדה שאין בכוחה ליצור שינוי אצל האחים הצעירים יותר.

יב. בפרשת מקץ (עמ' 77, הערה 2) משתלח הולצמן ביעקב אבינו ושבטי י-ה, ומעביר עליהם "ביקורת", בשל מה שהולצמן מכנה "בטחון שווא".

יש לציין, כי שלשה אנשים שונים הבטיחו דבר בחיי משפחתם, במהלך ספר בראשית: ראובן בפרשתנו, יעקב בפני לבן על אודות התרפים, ואחי יוסף בפניו על אודות הגביע. בכל שלושת הפעמים בא הדבר להביע את בטחונו המוצק של הדובר בעובדות המוכרות לו: יעקב אינו מעלה על דעתו כי רחל גנבה את התרפים, והאחים אינם מעלים על דעתם כי יוסף טמן את הגביע בשקיהם. כמו כן, ראובן אף הוא אינו מעלה בדעתו כי יתכן שבנימין אינו עתיד לחזור בשלום. בכל שלושת הפעמים האלה מתגלה הביטחון כבטחון שווא.

יג. בפרשת מקץ (עמ' 78) הולצמן משתלח בשאול המלך בחיר ה'.

כאשר שאול המלך הנתון תחת רוחו הרעה שולח לבקש את נפשו של דוד ולהרגו, דוד בורח מפניו ובא אל נוב. שם הוא מתארח אצל אחימלך בן אחיטוב הכהן, תוך שהוא

יד. בפרשת מקץ (עמ' 79), לאחר שהולצמן כותב כי דוד המלך הצטיין ב"נטילת אחריות. כותב הולצמן (הערה 3) ששאול בחיר ה' לא לקח אחריות.

לעומת זאת יש לציין לגישתו של שאול המלך בעת מעשה עמלק, כאשר שמואל הנביא מוכיחו על שהותיר את אנג בחיים ואת כל הצאן והבקר, תגובתו הראשונית של שאול היא: וַיֹּאמֶר שְׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה', וְאַלְךָ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר שְׁלַחְנִי ה' (שמואל א טו, כ). דוגמא נוספת להעדר מוחלט של נטילת אחריות על החטאים ניתן לראות במעשה אמנון ותמר, שם מסתלק